

Pomoc uchodźcom świadczona była w ramach projektów *Prawnicy uchodźcom II* współfinansowanego przez Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców i budżet państwa oraz *Warszawa Wielokulturowa II* współfinansowanego przez miasto stołeczne Warszawa.

W trzecim kwartale 2015 r. w ramach **dyżurów prawników i doradcy międzykulturowego udzielono porad 244 osobom w 565 sprawach**. 394 spraw dotyczyło osób w procedurze o nadanie statusu uchodźcy, 107 – osób, które uzyskały ochronę uzupełniającą, 48 – status uchodźcy, 16 – zgody na osiedlenie. Porad udzielono 114 kobietom i 120 mężczyznom. Najwięcej klientów, którym udzielono porad pochodziło z Ukrainy – 90 osób i z Czeczenii – 67; udzielono także pomocy po 8 osobom z Gruzji i Kirgistanu, 7 osobom z Rosji, 6 osobom z Afganistanu, 5 osobom z Iranu, po 4 z Białorusi i Kongo, po 3 osobom z Iraku, Nepalu, Sri Lanki i Uzbekistanu. W pozostałych przypadkach pomoc została udzielona osobom pochodzącym z: Armenii, Chin, Dagestanu, Egiptu, Gwinei, Inguszetii, Kazachstanu, Libii, Libanu, Nigerii, Pakistanu, Republiki Środkowej Afryki, Rwandy, Somalii, Syrii, Wybrzeża Kości Słoniowej i Zimbabwe. W 425 sprawach udzielono porad prawnych, a w 140 porad międzykulturowych/integracyjnych.

W ramach **Centrum Wolontariatu** odbyło się **47 wizyt lekarskich** w obecności tłumacza. Poza tym, wolontariusze towarzyszyli cudzoziemcom podczas załatwiania spraw w urzędach oraz spraw życia codziennego. Ponadto, wolontariusze biorą udział w szeregu spotkań wspierających i podnoszących ich kompetencje w ramach projektu *Podnoszenie kompetencji wolontariuszy działających na rzecz uchodźców II*. W III kwartale 2015 roku odbyły się dwa spotkania z wolontariuszy z koordynatorka CW, podczas których omawiane były bieżące sprawy i problemy; a także zajęcia dla wolontariuszy z języka rosyjskiego medycznego oraz superwizja psychologiczna. Koordynatorka CW wzięła udział w Festiwalu Wolontariatu organizowanym przez Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu. Festiwal Wolontariatu odbywa się raz w roku i umożliwia rozwijanie umiejętności i wiedzy na temat różnych aspektów wolontariatu. W czasie spotkania jest okazja wymienić się

doświadczeniami i zainspirować do dalszych działań na polu wolontariatu.

**Pomoc dobrowolnym migrantom** świadczona była nadal w biurze SIP mimo zakończenia projektu *Centrum Informacyjne dla Cudzoziemców II* i braku dalszego finansowania. W III kwartale 2015 roku udzielono pomocy **515 osobom w 686 sprawach**. W 274 sprawach porady udzielili doradcy, a w 412 – prawnicy. Najliczniejszą grupę dobrowolnych migrantów odwiedzających SIP stanowili Ukraińcy – 343 osoby w 455 sprawach.

W ramach projektu *Równi i Bezpieczni*, realizowanego przez Stowarzyszenie Interwencji Prawnej oraz Stowarzyszenie Lambda Warszawa w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, wdrażanego przez Fundację im. Stefana Batorego, prawniczka SIP udzieliła pomocy prawnej kolejnym czterem ofiarom przestępstw motywowanych uprzedzeniami oraz wzięła udział w trzech rozprawach sądowych.

W III kwartale w ramach projektu *Bezpieczny Dom* realizowanego dzięki programowi Obywatele dla Demokracji, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, wdrażanego przez Fundację im. Stefana Batorego, poza systematycznym udzielaniem porad cudzoziemcom z grup szczególnie wrażliwych, prawnicy SIP przeprowadzili trzy szkolenia prawne dla pracowników Migrant Info Point w Poznaniu, a sześcioro pracowników tej organizacji wzięło udział w kilkudniowych stażach w siedzibie SIP w Warszawie.

### **Spotkania/ Konferencje/Wydarzenia**

**4 lipca** Anna Trylińska i Ewelina Wegner przeprowadziły warsztat dla wolontariuszy SIP na temat identyfikacji ofiar handlu ludźmi, sytuacji i praw osób zidentyfikowanych oraz możliwości zapobiegania handlowi ludźmi;

**16 lipca** Aleksandra Chrzanowska i Katarzyna Słubik wzięły udział w roboczym spotkaniu dotyczącym problemu przemocy wobec migrantek zainicjowanym przez UNHCR i przedstawicielkę Fundacji Inna Przestrzeń. W spotkaniu udział wzięły również przedstawicielki Biura Rządu ds. Równego Traktowania oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej;

**21 lipca** Aleksandra Chrzanowska i Katarzyna Słubik wzięły udział w spotkaniu roboczym

z przedstawicielami Agencji Praw Podstawowych, podczas którego zaprezentowano najnowszy raport FRA za 2014 rok;

**22 lipca** Katarzyna Słubik wzięła udział w posiedzeniu sejmowej podkomisji rozpatrującej 3 projekty zmiany kodeksu karnego w zakresie przestępstw motywowanych uprzedzeniami;

**23 lipca** Aleksandra Chrzanowska wzięła udział w spotkaniu roboczym przedstawicieli Urzędu ds. Cudzoziemców z organizacjami pozarządowymi nt. współpracy w sytuacji przyjęcia przez Polskę deklarowanej przez RP liczby 2 tys. uchodźców z Syrii i Erytrei w latach 2016-2017;

**25 lipca** Anna Trylińska, Joanna Subko i Patrycja Mickiewicz wzięły udział w demonstracji „Polacy witają uchodźców”;

**29 lipca** Anna Trylińska i Ewelina Wegner wzięły udział w spotkaniu ws. przesiedleń i integracji uchodźców, organizowanym przez UNHCR oraz UdSC;

**30 lipca – 1 sierpnia** Anna Trylińska, Ismena Saadi, Karolina Mazurczak i Patrycja Mickiewicz reprezentowały SIP na Przystanku Woodstock, gdzie w „Domu bez hejtu” prowadziły warsztaty, których celem było przybliżenie problematyki związanej z życiem cudzoziemców w Polsce;

**31 lipca** – w ramach Przystanku Woodstock Karolina Mazurczak, Patrycja Mickiewicz oraz Anna Trylińska współorganizowały oraz przeprowadziły wraz z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich debatę nt. przyjęcia przez Polskę uchodźców;

**18 sierpnia** Aleksandra Chrzanowska i Katarzyna Słubik wzięły udział w spotkaniu roboczym w Feminotece dot. wsparcia organizacji pomagającym kobietom ofiarom przemocy w sytuacji, gdy przemoc dotyka migrantek;

**8 września** Aleksandra Chrzanowska i Katarzyna Słubik wzięły udział w kolejnym roboczym spotkaniu dot. zwalczania przemocy wobec migrantek, w którym udział wzięły także przedstawicielki UNHCR, Fundacji Inna Przestrzeń, Feminoteki, Biura Rządu ds. Równego Traktowania, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, oraz Urzędu ds. Cudzoziemców;

**10 września** Aleksandra Chrzanowska wzięła udział w spotkaniu roboczym organizacji pozarządowych zwołanym przez Grupę Zagranica w celu nawiązania bądź zacieśnienia współpracy w kontekście możliwego napływu zwiększonej liczby uchodźców do Polski oraz przeciwdziałania narastającej fali mowy nienawiści w związku z bieżącym kryzysem uchodźczym;

**10 września** Magdalena Sadowska i Patrycja Mickiewicz wzięły udział w zorganizowanym przez Urząd do Spraw Cudzoziemców spotkaniu z organizacjami pozarządowymi w sprawie planowanych zmian w ustawie o cudzoziemcach;

**11-12 września** Anna Trylińska i Ewelina Wegner wzięły udział w IV Zjeździe Członków Ogólnopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi;

**12 września** liczni przedstawiciele SIP wzięli udział w demonstracji „Uchodźcy mile widziani”;

**16 września** odbyła się uroczysta gala wręczenia nagrody im. Jerzego Zimowskiego Aleksandrze Chrzanowskiej (co-laureatką została dziennikarka Ewa Ewart). Wyróżnienie to jest przyznawane przez Instytut Spraw Publicznych za działalność na rzecz grup społecznych znajdujących się w sytuacjach ekstremalnych, w szczególności na rzecz migrantów i uchodźców. Z uzasadnienia Kapituły: „Aleksandra Chrzanowska zajmuje się tą sferą pomocy migrantom, która wydaje się mało widoczna, a z ludzkiego punktu widzenia jest niezwykle potrzebna. Stanowi cenne uzupełnienie działalności państwa, które bez wsparcia organizacji pozarządowych i wolontariuszy, nie byłoby w stanie wywiązać się ze swoich obowiązków. Praca Aleksandry Chrzanowskiej mieści się w szerokiej sferze działań na rzecz integracji, stanowiącej kluczowy element - intensywnie obecnie dyskutowanej na forum europejskim - polityki wobec uchodźców i migrantów. Jednak głównym argumentem przemawiającym za przyznaniem Laureatce nagrody jest to, że jej działalność na rzecz migrantów jest po prostu głęboko humanistyczna”;

**16 września** Katarzyna Słubik wzięła udział w konferencji prasowej zorganizowanej przez Amnesty International Polska z okazji publikacji raportu o przestępstwach z nienawiści w Polsce;

**17 września** Aleksandra Chrzanowska wzięła udział w II spotkaniu nieformalnej koalicji organizacji pozarządowych zwołanej przez Grupę Zagranica. Członkowie koalicji pracowali nad zagadnieniami poruszonymi podczas I spotkania 10 września w 4 grupach roboczych zajmujących się: edukacją, świadomością społeczną, konkretnymi akcjami pomocowymi oraz rzecznictwem i współpracą z samorządami;

**22 września** odbyło się spotkanie Komisji Ekspertów ds. Migrantów przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, podczas którego Witold Klaus został zaproszony do współprzewodniczenia pracom Komisji, a do składu Komisji zaproszono kilkoro nowych członków, w tym Aleksandrę Chrzanowską;

**18 września** Olga Hilik wzięła udział w Festiwalu Wolontariatu organizowanym przez Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu;

**24 września** Ewa Grzegorzółka i Aleksandra Chrzanowska wzięły udział w spotkaniu Komisji Dialogu Społecznego ds. Cudzoziemców, podczas którego omawiana były m.in. kwestia przygotowania władz Województwa Mazowieckiego i w szczególności m.st. Warszawy na

przyjęcie zwiększonej liczby uchodźców;

**24 września** Aleksandra Chrzanowska wzięła udział w debacie zorganizowanej przez partię Razem dot. kryzysu humanitarnego związanego z masowym napływem uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej do Europy oraz przygotowania Polski na ich przyjęcie;

**25-26 września** Katarzyna Słubik wzięła udział w Watchdog Forum, międzynarodowej konferencji dla organizacji strażniczych w Warszawie, gdzie poprowadziła sesję tematyczną pt. Rzecznictwo vs. strażnictwo dzieląc się doświadczeniami SIPu;

**30 września** Klara Sołtan-Kościelecka, Joanna Subko i Ewelina Wegner wzięły udział w XVIII Forum Cudzoziemców, działającym przy Wojewodzie Mazowieckim.

### **Publikacje**

Patrycja Mickiewicz przygotowała serię tekstów prawnych dla cudzoziemców (z zakresu m.in. legalizacji pobytu, pracy, działalności gospodarczej, prawa do edukacji, mieszkania, ochrony zdrowia, małżeństwa, możliwości uzyskania obywatelstwa, zobowiązania do powrotu, i in.) na stronę infomigrator: <http://www.info-migrator.pl/informacje-prawne/zobowiazanie-do-powrotu-op>

### **Stanowiska SIP/listy otwarte**

1. Uwagi SIP do sprawozdania rządu z wykonania Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych:  
<http://interwencjaprawna.pl/zglosilismy-nasze-uwagi-do-sprawozdania-rzadu-z-wykonania-miedzynarodowego-paktu-praw-obywatelskich-i-politycznych/>
2. 10 września SIP wystosował uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wzoru formularza wniosku o udzielenie ochrony Międzynarodowej:  
<http://interwencjaprawna.pl/wp-content/uploads/uwagi-do-projektu-rozporzadzenia-ws-wniosku-o-udzielenie-ochrony-miedzynarodowej.pdf>
3. 24 września wspólnie z kilkudziesięcioma innymi NGO SIP wystosowało do pani premier Ewy Kopacz list otwarty w sprawie przyjmowania uchodźców i konieczności położenia dużego nacisku na kwestie związane z ich integracją oraz przeciwdziałaniu mowie nienawiści

## Media

**1 lipca** w Gazecie Białostockiej ukazał się artykuł Joanny Klimowicz relacjonujący raport SIP „*Mieszkamy tu, bo nie mamy innego wyjścia*”. *Wyniki monitoringu warunków mieszkaniowych uchodźców w Polsce* autorstwa Aleksandry Chrzanowskiej i Izabeli Czerniejewskiej:

[http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,35241,18279859,Zimno\\_ciasno\\_wilgotno\\_za\\_drogo\\_Mieszkaja\\_tak\\_.html#TRNajCzytSST](http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,35241,18279859,Zimno_ciasno_wilgotno_za_drogo_Mieszkaja_tak_.html#TRNajCzytSST)

**3 lipca** w Gazecie Wyborczej ukazała się polemika Aleksandry Chrzanowskiej z tezami stawianymi przez prof. Duszczyka w GW z 18.06. w sprawie prawa do selekcji w polityce migracyjnej:

[http://wyborcza.pl/1,75968,18288142,Nie\\_wolno\\_nam\\_wyberac\\_ktoremu\\_uchodzczy\\_chcemy\\_pomoc\\_.html](http://wyborcza.pl/1,75968,18288142,Nie_wolno_nam_wyberac_ktoremu_uchodzczy_chcemy_pomoc_.html)

**6 lipca** ukazał się wywiad z Aslanem Dekaevem o uchodźcach czeczeńskich w Polsce w natemat.pl: <http://natemat.pl/147517,aslan-dakaev-czeczen-z-warszawy-muzulmanie-w-osrodkach-dla-uchodzcow-to-wiekszosc-moga-domagac-sie-szacunku>

**7 lipca** na ngo.pl ukazał się artykuł Klary Sołtan-Kościeleckiej „Edukacja w służbie równości” o szkoleniach antydyskryminacyjnych: <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosc/1641500.html>

**14 lipca** Anna Trylińska mówiła o przyjęciu przez Polskę uchodźców w Polskim Radiu 24;

**20 lipca** na ngo.pl ukazał się artykuł Karoliny Mazurczak „Pracownicy z za wschodniej granicy? Zaprzeczamy wielką szansę”: <http://opinie.ngo.pl/wiadomosc/1650656.html>

**20 lipca** – „Dziennik Gazeta Prawna” – wypowiedź Witolda Klause nt. zapotrzebowania na pracowników migracyjnych;

**21 lipca** – TOK FM – wywiad z Witoldem Klausem nt. polskiej polityki migracyjnej;

**21 lipca** w Polsat News Anna Trylińska mówiła o migrantach i uchodźcach w kontekście aktualnych wydarzeń;

**26 lipca** Anna Trylińska w programie „Uwaga Rozproszona” w RDC mówiła o uchodźcach i imigrantach;

**29 lipca** Anna Trylińska w Popołudniu Radia Tok FM mówiła o kryzysie we francuskim Calais oraz uchodźcach w Polsce;

**4 sierpnia** Anna Trylińska w Polsat News mówiła o kryzysie uchodźczym w Unii Europejskiej;

**5 sierpnia** ukazała się wypowiedź Anny Trylińskiej dotycząca polskiego systemu przyznawania ochrony międzynarodowej w Dziennik Gazeta Prawna;

**21 sierpnia** – Polskie Radio 24 – wywiad z Witoldem Klausem nt. obecności cudzoziemców w Polsce i ich integracji;

**31 sierpnia** Aleksandra Chrzanowska i Katarzyna Słubik w audycji Stop Przemocy w Tok fm (u Ewy Podolskiej i Małgorzaty Łojkowskiej) o przestępstwach z nienawiści wobec

cudzoziemców: <http://audycje.tokfm.pl/odcinek/Przemoc-wobec-cudzoziemcow-Mowia-Malgorzata-Lojkowska-Aleksandra-Chrzanowska-Katarzyna-Slubik/29379>

**2 września** Katarzyna Ślubik w Pierwszy Śniadaniu w TOK fm u Tomasza Maślaka o bieżącym kryzysie uchodźczym;

**2 września** Adam Chmura w programie "Świat w powiększeniu" w Polskim Radiu 24 <http://www.polskieradio.pl/130/4428/Artykul/1498697,Smierc-multikulti-smiercia-wartosci-europejskich>

**3 września** Adam Chmura w programie "Info Biznes" w TVP Info <http://www.tvp.info/21227690/03092015-1930>

**4 września** wypowiedź Adama Chmury w Gazecie Wyborczej <http://wyborcza.pl/1,75478,18712695,polske-stac-nas-na-uchodzcow-jestesmy-gotowi-przyjac-30-tys.html>

**5 września** Adam Chmura w programie "Świat i ludzie" w TVP Info

**9 września** ukazał się na kobieta.interia.pl artykuł o przemocy wobec uchodźczyń, w którym wypowiada się Katarzyna Ślubik: <http://kobieta.interia.pl/kultura/news-jak-sie-zyje-uchodzczyniom-w-polsce,nId,1882118>

**9 września** Witold Klaus w Polsat News – wywiad nt. napływu uchodźców do Europy oraz polityki UE wobec uchodźców

**9 września** Witold Klaus w TOK FM – wywiad nt. europejskiej polityki migracyjnej i napływu uchodźców do Polski i do Europy

**10 września** Adam Chmura dla PAP o wygranej sprawie o odszkodowanie za niesłuszne umieszczenie w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców:

<http://wyborcza.pl/1,91446,18749172,olsztyn-zadoscuczynienie-za-niesluszne-skierowanie-do-osrodka.html>

**10 września** artykuł Joanny Klimowicz w Dużym Formacie o rodzinie z Kirgizji, której pełnomocnikiem jest Adam Chmura:

<http://wyborcza.pl/duzyformat/1,148147,18742676,nie-mowcie-nam-won-uchodzcy-w-polsce.html>

**10 września** Witold Klaus w Radio Plus – wywiad nt. integracji uchodźców w Warszawie nt. odpowiedzialności samorządów (w tym Warszawy) za przyjmowanie uchodźców

**11 września** rozmowa z Aleksandrą Chrzanowską i Witoldem Klausem w Radio dla Ciebie o stanowisku Polski wobec przyjmowania uchodźców z Syrii i Erytrei:

<http://rdc.pl/informacie/uchodzcy-to-nie-jest-grupa-to-sa-pojedyncze-osoby-posluchaj/>

**11 września** artykuł Witolda Klause „Warszawa dla imigrantów” nt. odpowiedzialności samorządów (w tym Warszawy) za przyjmowanie uchodźców na ngo.pl

<http://warszawa.ngo.pl/wiadomosc/1660756.html>

**12 września** rozmowa z Aleksandrą Chrzanowską w imiradio.pl o obecnej sytuacji napływu uchodźców do Europy i pozycji Polski wobec tego kryzysu humanitarnego:

<https://www.dropbox.com/s/3j8jwosmmb2jydg/ola%20chrzanowska.MP3;>

**14 września** Katarzyna Ślubik wzięła udział w audycji Pierwsze Śniadanie Tok fm na temat aktualnej sytuacji migracyjnej w UE;

- 15 września** Adam Chmura w Polskim Radiu w Sygnałach dnia o rodzinie Kirgizów:  
<https://www.polskieradio.pl/7/129/Artykul/1505261,Ratujmy-Kubana-Licealisci-powstrzymuja-Straz-Graniczna>
- 16 września** Katarzyna Słubik w Tok Fm o bieżącym kryzysie uchodźczym;
- 16 września** – TOK FM – wywiad z Witoldem Klausem nt. polskiego systemu przyjmowania uchodźców;
- 16 września** relacja z wręczenia nagrody im. Jerzego Zimowskiego Aleksandrze Chrzanowskiej w TVN i Super Stacji
- 17 września** rozmowa w TOK fm z laureatkami nagrody im. J. Zimowskiego – Aleksandrą Chrzanowską i Ewą Ewart:  
<http://audycje.tokfm.pl/odcinek/-Europa-jest-dzisiaj-w-stanie-zbiorowej-wojny-Ewa-Ewart-i-Aleksandra-Chrzanowska-laureatki-tegorocznej-nagrody-im-Jerzego-Zimowskiego-w-rozmowie-z-Jakubem-Janiszewskim/29754>
- 18 września** – Gazeta Wyborcza, komentarz-felieton Wojciecha Karpieszuka zawierający fragment wywiadu z Magdaleną Sadowską przygotowanie Warszawy pt.: „Wyciągnijmy rękę do uchodźców”: <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,18845509,wyciagnijmy-reke-do-uchodzcow-komentarz-karpieszuka.html>
- 19 września** program w TVN o rodzinie Kirgizów uratowanych przed deportacją, reprezentowanych przez Adama Chmurę: <http://tvnwarszawa.tvn24.pl/informacje,news,licealisci-uratowali-rodzine-przed-deportacja,179751.html>
- 21 września** – artykuł Joanna Klimowicz o przyznaniu pobytu humanitarnego rodzinie Kirgizów reprezentowanych przez Adama Chmurę  
<http://wyborcza.pl/1,75478,18865922,rodzina-z-kirgistanu-moze-zostac-w-polsce.html#TRrelSST>
- 21 września** Joann Subko w TVN BIZNES I ŚWIAT w programie: Europa wobec fali uchodźców. Jak można im pomóc? <http://tvn24bis.pl/otwarcie-dnia,116,m/europa-wobec-fali-uchodzcow-jak-mozna-im-pomoc,579002.html>
- 23 września** rozmowa z Ismeną Saadi w Tok fm w audycji Post factum nt. ustaleń szczytu UE w sprawie uchodźców: <http://audycje.tokfm.pl/odcinek/Szczyt-UE-ws-kryzys-migracyjnego-O-tym-Ismena-Saadi/29951>
- 24 września** – „Replika” nr 57/2015 – wywiad z Witoldem Klausem nt. przestępstw motywowanych uprzedzeniami (wspólnie z Piotrem Godziszem);
- 25 września** w natemat.pl ukazał się artykuł Kamila Sikory o skutkach mowy nienawiści wobec uchodźców szerzonej w mediach przez polityków dla uchodźców już mieszkających w Polsce oparty na wywiadzie z Aleksandrą Chrzanowską:  
<http://natemat.pl/155839,przez-hejt-prawicy-nasilaja-sie-ataki-na-uchodzcow-ktorzy-mieszkaja-w-polsce-od-lat-boja-sie-wychodzic-z-domow>
- 27 września** Katarzyna Słubik wzięła udział w audycji w IMRadio nt. przestępstw motywowanych uprzedzeniami;
- 28 września** – artykuł Katarzyny Żaczekiewicz-Zborskiej na temat sprawy klientów



reprezentowanych przez Magdalenę Sadowską ze Wspólnoty "Mazl Tov-Dobra Nowina" z Krymu: <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/wsa-rozstrzygnie-w-tym-tygodniu-o-azylu-dla-uchodzcow-z-krymu>

**29 września** na stronie watchdogportal.pl ukazała się relacja z seminarium prezentującego wyniki badań warunków mieszkaniowych uchodźców przeprowadzonych SIP i debaty dot. polityki lokalowej m.st. Warszawy wobec cudzoziemców: <http://watchdogportal.pl/2015/09/mieszkamy-tutaj-bo-nie-mamy-innego-wyjscia-raport-z-monitoringu/>

**30 września** felieton Joanny Subko w Kulturze Liberalnej „Czy nasze miasta są gotowe na przyjęcie cudzoziemców?": <http://kulturaliberalna.pl/2015/09/30/uchodzcy-polskie-miasta-subko/>